

ממתק לשיבת

הדלקה בכפור 2

תל-אביב-יפו
Tel-Aviv-Yaffo
P.P. - שולם -
67'ש

תקציר: בפתח אסירים בסיביר, תחת הפיקוח הסובייטי, קבוצת יהודים נערכת לחג החגכה..

מאת עוזי קפלון

נהנים עם איציק

פעם הייתה יהודיה זקנה שנקראה בפרשת השבוע על מכירת יוסף וכאוד הצטערה עבורו...

ישנה אחר כך היא קראה על זה שוב, ואמרה: הוא שוב הלך? הוא היה צריך ללמד לקח פשוטה שבעברת! חיה חיה...

הבדיחה לא מצחיקה אותך?

כן, אבל כבר ספרת לי אותה בשנה שעברה...

שלוש לך יופני היקר

אני מרגיש כזה ספוק. קבלתי במבחן האחרון במשנה, ציון ממש גבוה! הציון הזה משמח, דוקא בגלל שבתחלת השנה היה לי קשה, עם מורה שהתחיל ללמד משנה וגמר ארמה הרבה יותר גבוהה.

היום ספר המורה על פרשת מאסרו של האדמ"ר הזקן, בעל ה'תניא', בגלל עלילה, ועל שחרורו המשמח ב'חג הגאולה' י"ט בכסלו. הוא הוסיף שדוקא בעקבות המאסר, זכינו ותורת החסידות התפשטה אחר כך בתפוצה רחבה. אחד החברים שאל מיד - למה? למה דבר כל כך טוב ונפלא לכל העולם, היה צריך להתחיל עם כזה קשי, כדי להצליח ולהתרחב?

המורה הסביר לו שכל קבע הקדוש ברוך הוא שיתנהלו הדברים בעולם - כל ההתחלות קשות. דוקא באמצעות 'התחלות קשות' נתן להגיע להשגים מיחדים. כבר בבריאת העולם, היה "ויחי ערב" ורק אחר כך "ויחי בקר". למעשה, כל יהודי שרוצה לעבד את השם, נמצא ב'חשך' של העולם, וצריך להתגבר עליו. יוצא אם כך שהחשך מגלה בנו כוחות מיחדים שאינם מתגלים כשהכל מסתדר בקלות.

אותו דבר היה גם עם חג החגכה. המאבק הגדול והחשך שהיונים רצו להשליט, גרם לך שאחר כך עם ישראל זכה לאור רוחני גדול ומיוחד, ולגם חגכה.

הקשתי והבנתי, שגם אני צריך לומר תודה על הקשי שהיה לי בתחלת השנה. כנראה רק בזכותו הגעתי להשגים של היום.

שלח אלי

המדריך על הירושלמי שבקר באתונה? גדעון הנהן בראשו במרץ ושלח לחברו חיוך מעודד. "בדיוק כמו בספור ההוא, אבל הפוך, כמובן..."

מונבז זכר היטב את הספור, על איש ירושלים שיצא לבקר סוחרים באתונה. הללו הכניסוהו לבינתם והסכימו לצרף אותו לסעודתם, אך משהגיעה שעת השנה, התנכרו אליו וטענו שלא נתן להרשות לו לישון בביתם עד שלא יקפץ וידלג למרחק, שלושה דלוגים! ככה נהוג אצלנו, טענו בלי בושה.

הירושלמי שהיה חכם מהם, הבין היטב את תכניתם. הם רוצים שאקפץ החוצה ואז יטרקו אחרי את הדלת וישאירוני בחוץ...

"הנני אקפץ", הוא הפתיע. "רק קדם, הראו לי אתם דגמה: כיצד קופצין ועד איזה מרחק בדיוק, ואחר אעשה כן גם אני..."

יצאו הכל מן הבית לצפות במחזה, ובפנים נותרו רק האורח, וכן בעל הבית, שנשאר עמו לצרף ההדגמה. הסוחר האתונאי קפץ קפיצה אחת והגיע למרפז החדר; קפיצה נוספת הביאה אותו אל מפתן הדלת, ובקפיצה שלישית נחת מחוץ לפתח. לרגע הזה צפה הירושלמי. הוא מהר וטרק את הדלת אחרי גבו של בעל הבית, התרוחח על הכרסה בפנים וקרא בקול: "מה שרציתם לעשות לי, עשיתי לכם!"

מרחוק כבר נראתה צלילתה הקודרת של החרבה הנטושה. בלילה היא הייתה מפחידה ומאגמת מתמיה. יוליוס שצעד במרץ כל העת ולא שת לבו ללחשוישים מאחוריו, פנה עתה אליהם: "הנה הגענו למעונוי הדל. סליחה שאינני מארח אתכם בבית מכבד יותר..." אמר בחנפיה. באור הנר הדולק נתן היה להבחין היטב בניצוץ הזדוני בעיניו...

תקציר: גדעון ומונבז צועדים בחשכה בעקבות יוליוס אל החרבה הנטושה, ומגלים לפתע, לאור הנר הדולק, את כתוב האזהרה שעל הספסל. הם מבינים: האישה הזו מבקש את נפשם!

103 שיטת הירושלמי..

מזל גדול היה להם, לגדעון ומונבז, שיוליוס לא ידע עברית. כך יכלו הם להתלחשש ביניהם ולטפס עצמה, מבלי שהלה יבין שכבר נגלה סודו...

כבר כמעט יצאו את העיר. עכשו הם היו לגמרי לבד, עם יוליוס. איש מלבדם לא נראה ברוחב, ומונבז כמעט התחיל לבכות. "בוא נברח עכשו, בטרם יהיה מאחר מדי!", רעד קולו, אך גדעון בלם אותו. "אם נברח, ירדף אחרינו וישניגנו... רגליו ארכות משלנו. אין מנוס מהתמודדות עמו, מונבז. אנחנו שנים והוא אחד..."

"הנסתתרה בינתך?", יצא מונבז מכליו. הוא היה מפחד עד מאוד. "הלוא גבר למוד מלחמה הוא מנעוריו ואנחנו, רק ילדים הננו, והתורה מתשת כוחנו... לא, לא גדעון. לא נוכל לו, עלינו לברח. עכשו!"

"לא ירדת לסוף דעתך", נענה לו גדעון בלחישת מהירה, "כוחנו בחכמתנו, חכמת ילדי ירושלים. כבר השבתי על רעיון.. אתה תראה, נגיע אתה לעמות אבל יצא בשלום, כמו שפתוב: 'פדה בשלום נפשי מקרב לי'.. אתה לא היית בחרבה זו; אני הייתי בה פעם ואני זוכר כי דלתה נפתחת החוצה וכמעט מתנגשת בקיר האבן שממול. מבין אתה? אם רק נתן לו להכנס ראשון..."

הקצין הרומאי התקדם לפניהם בצעדים רחבים. להוט היה לבצע כבר את נקמתו הגדולה. הילדים התנהלו בעקבותיו עם הספסל בידיהם, מנסים להדביק את הקצב, ויודעים שכל צעד מקרב אותם אל העמות הבלתי נמנע.. אלא שמונבז נרגע מעט. עכשו הבין לאיזו תכנית התכנן חברו. "אתה מתכנן לעשות לו", לחש לגדעון, "כמו שספרו לנו בבית

בבית משפחת גאולה

שרי: איזה חלום פדהים חלפתי הלילה... ובלכם הייתם אתי בחלום! צעדנו יחד לבית הפקדש, ושפחנו, ושרנו... היה מפש מעצבן להתעורר מן החלום לתוך הפציאות.

צביקה: יפה. את בנראה "חיה עם פרשות השבוע", השפעת כפל החלופות שבפרישה...

אבא: באמת חלום נפלא. אבל לא נכון לומר שהתעוררת מן החלום לתוך הפציאות. למעשה, יותר נכון לומר שהתעוררת מן הפציאות, חזרה אל החלום! הרי הגלות שבה אנחנו נמצאים היא כמו חלום: ערבוב של דברים לא הגיוניים. כל דבר טוב כערב בלא טוב, והנוכחות של השם, בורא העולם, מסתרת... לעפית זאת, פציאות שבה בית הפקדש קיים ועם ישראל נמצא סביבו שפח וכאשר, זוהי הפציאות הגיונית והנכונה. הרי זוהי התבנית האמתית של כל הבריאה!

אפא: בכל אופן תודה לך שרי! שלא שכחת אותנו, ובחלום לקחת אותנו אתך לבית הפקדש... והלוא ובכירה נראית את זה בלנו.

את אביו כאשר פתאום יציג את עצמו כיהודי, כי האב בודאי יזעם. מיק הסביר לה כי הוא מבגר דיו והוא יודע כיצד להתנהל עם אביו. "מיק החל אט-אט להתקרב ליהדות", ממשיך הרב שימן בספורו המדהים. "הוא אכן נזהר שלא לחשוף מקדם מדי לפני הוריו את התהליך העובר עליו. עבר זמן עד שהעז להעלות את הענין באזני אמו היהודיה.

"הוא התחיל לקיים מצוות בסיסיות, והתקדם צעד אחר צעד. התגובות במשפחתו היו מערבות, וכמובן לא פשוטות. גם הכמרים, עמיתיו לשעבר, וכמו כן אסירים שהכירו אותו והאמינו בו, לא הקלו עליו את התפנית. "האתגר שעמד לפניו היה קשה ומרعب: היה עליו ללמד את היהדות שלא הכיר, וגם לשרש מתודעתו משגים אחרים, להבדיל.

"מענינת מאוד היתה תגובתה של אשתו. כשהיא שמעה שבפעם בעלה יהודי, העירה, כי עתה היא מבינה סוף-סוף מדוע תרם תמיד לארגון 'בני ברית' ול'קרן הקיימת לישראל'. "מיק גרין לא הסתפק בשירתו אל היהדות, אלא פנה אל השר הממנה על בתי-הסדר בבקשה לאפשר לו להמשיך בתפקידו כצ'פלין, אך הפעם כראבי יהודי ולא ככמר פרוטסטנטי. האשור המיחל נתן לבסוף, ובתעודה החדשה הצמד לשמו התאר: 'ראבי יהודי'.

"וכל זה בזכות מתכון לביבות בעלון החנכה...", מסים הרב שימן את הספור הלא-אמן.

"עכשו היה תורו של הכמר להשאר המום. תחלה התקשה לקבל את התגלית החדשה, אך אט-אט התאושש והדברים חדרו להפרתו. "בו-במקום הצעתי לו להניח תפלין. הוא נענה בחפץ לב. פרכתי את רצועות התפלין על זרועו וראשו ואמרתי אתו 'שמע ישראל'. הוא היה נרגש ועם זה היתה לו הרגשה מוזרה בגלל הנגוד הבולט והצורם בין הנחת התפלין ובין כל מה שהוא מיצג".

הרב שימן חזר לביתו נסער מהגלוי. הוא לא הסתפק בעדותו של הכמר, אלא רצה לודא את הדברים. הכמר ספר לו על דודה זקנה שלו, המתגוררת בעיר פאוריה באילינוי. באמצעות שליח הרבי בעיר, הרב אלי לנגזם, יצר קשר עם האשה הזקנה והוא והכמר נסעו אליה.

הדודה אשרה מיד את ספורו של הכמר. היא העידה כי היא זוכרת היטב את ברית-המילה של מיק, כאשר נקרא שמו בישראל 'מרדכי חיים'! הדודה הזכירה את מיק לבל יקומם עליו

להדלקת הנרות בשמונת ימי החנכה. בעמוד האחורי של העלון הגש מרשם להכנת לביבות. פרטו שם גם מסורות של עדות ישראל לדרך הנהגת הלביבות – לביבות מתוקות או לביבות גבינה, לביבות מלוחות או עם רבה וכדומה.

"הכמר עז בעלון וסקר את כל עמודיו. כשהגיע למתכון, בחן היטב את המרשם. לא הפתעתי, כי על-פי מבנה גופו נראה היה שהוא מבין באכל... כשסים, השמיע לפתע קריאת התפעלות: 'בדיוק לביבות כאלו היתה סבתי מכינה'.

"המשפט הזה דרדך את חושי. שאלתי מיד: "סבתך לא היתה אף היא פרוטסטנטית אדוקה?"

"הכמר השיב בפשטות כי סבתו היתה יהודיה, אך היא ובעלה (הלא-יהודי) שמרו את זהותה היהודית בסוד. הם נפטרו בעודו ילד קטן, והוא זוכר בקורים משתפים אתם בבית-עלמין יהודי, ואת טעם לביבות תפוחי-האדמה שהיתה הסבתא מכינה בחנכה.

הכמר חזר והוסיף: 'תמיד ידעתי שאני "רבע" יהודי, שכן חוץ מהסבתא, סבי והורי אבי הם אירים'.

"דברי הכמר הלמו בי. בעוד הוא מדבר קלטתי שבפעם הצ'פלין שלפני הוא יהודי! בררתי את מלותי בזהירות והתחלתי להסביר לו שהואיל ואמו היא בתה של הסבתא היהודיה, הרי שהוא יהודי 'מלא' ולא 'רבע יהודי' בלבד, כי על-פי ההלכה, האם היא הקובעת את מעמדו של היהודי.

קוראים בענין

כוחה של לביבה

זה קרה בימים הסמוכים לחנכה בשנת תשס"ג. הרב בנימין שימן, שליח חב"ד בעיר דס-פלינס בדרום מדינת אילינוי שבארצות-הברית, יצא לבקור שגרתי בקלא בעל סווג בטוחני מרבי, בעיר צ'סטר.

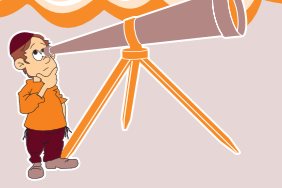
בית-הסדר הזה הוא אחד מכמה בתי-הסדר במדינת אילינוי, שבהם הרב שימן נוהג לבקר בקביעות. לקראת כל חג הוא דואג להביא לאסירים היהודים ציוד וחמרי הסברה הקשורים בחג. האסירים מצפים לו בכליון עינים.

"הגעתי למקום עמוס בעלונים ובחברות על חנכה", מספר הרב שימן. "כתמיד, נגשתי תחלה אל הצ'פלין (קצין הדת) של הכלא, ובקשתי את אשורו לחמר שבכונתי לחלק.

"הצ'פלין הזה, מיק גרין שמו, בן 43, היה כמר פרוטסטנטי אדוק. עם זה, רחש יחס חם וידידותי לאסירים היהודים. במאמר בעתון כתב פעם אחת, בהסתמך על הפסוק 'ואברכה מברכך' שנאמר לאברהם, כי יברכו כל המברכים את צאצאיו של אברהם אבינו. הוא אף שמר זוג תפלין במשרדו למקרה שאסיר יהודי יהיה זקוק לתפלין ובקש להניחו.

"הצגתי לפניו את החמרים, ובהם עלון לחנכה. בעלון הובאו ספור נס החנכה, הלכות החג, מנהגיו וסמליו, וכמובן הדרכה מעשית

דמות מהפרשה

חיים מכתה ד/2

אני אוהב מאוד את ספורי הפרשיות בחמש בראשית. עוד מהגן הייתי מקשיב לספורים בפה פער ובנשימה עצורה. אחר כך למדתי לקרא – ונהייתי לקרא את הספורים מהחמש.

השנה, למדנו לקרא גם כתב רש"י. מהר מאוד גליתי עד כמה נעים ללמד את ספורי התורה עם פרושו של רש"י, שמסביר כל מה שצריך!

השבוע קראתי על יוסף הצדיק, שיצא לחפש את אחיו. הוא תעה בשדה ואז מצא אותו איש, והציע לו עזרה...

הסתכלתי ברש"י על הפסוק, רש"י אומר: "איש – זה גבריאל". היה זה גבריאל המלאך בעצמו שנשלח לעזר ליוסף.

ואז, נזכרתי ברש"י מהפרשה הקודמת. גם שם כתוב שיעקב נשאר לבדו ו'איש' נאבק אתו. ושם רש"י אומר ש'איש' זה השר של עשו... אבל הרי זו אותה מלה! "מתי 'איש' זה מלאך טוב כגבריאל ומתי שר של עשו הרשע?", שאלתי את סבא, מאחר יותר.

סבא חפן את זקנו הלבן בידו והשיב: "אם האיש עושה דברים טובים, מוציע עזרה ומכון בדרך – אז סימן שזהו מלאך טוב כגבריאל. אבל אם האיש רק בא להאבק ולהפריע, ובסוף כשיעקב מבקש ברכה הוא לא רוצה לתת לו – זה כבר השר של עשו הרשע!".

מחכימים ונהנים

אש קדש

לאחר שהיה רבי חיים מצאנז מדליק את נרות החנכה, היה נוהג לעמד מולם, כולו בוער באש של התלהבות, והיה יכול לעמד כך שלוש או ארבע שעות. פעם אחת התעלף בנו, רבי ברוך, מרב פחד ואימה מגדלת המעמד. במקום נוצרה המלה גדולה. נסו להעירו כה וכה, התיזו עליו מים, קראו בשמו, הזעיקו רופא שפתח בפעולות החיאה. העיר כלה דברה על המארע המתרחש בבית-מדרשו של הרבי. רק רבי חיים עמד מול הנרות, שקוע בשרעפיו. כשפקח לבסוף את עיניו, תמה למראה הצבור הגדול ואי-הסדר בחדר, ושאל מה קרה. התברר שלא הרגיש מאומה כל הזמן.

מגלים עולם

אם התחלנו להתגעגע קצת לטעם הגלידה בקיץ, כדאי שנדע שאת הגלידה הראשונה המציאו כנראה כבר לפני למעלה מאלפים שנה. הסינים הקדומים ערבו שלג טחון עם סכר ופרות מרסקים ויצרו לעצמם מעדן קפוא. אך את המעדן הזה, הם נאלצו לאכל אך ורק ב...עונת החורף. מדוע? כמובן, כי לא היו להם מקפיאים, ובקיץ אין שלג. רק לפני כמאתים שנה, הפכה הגלידה להיות אפנתית בקרב אצילי אירופה ורוסיה. לצורך היצור והאכסון נבנו 'בתי קרח' מיוחדים בארמונות ובבתיהם של העשירים. כיון שתהליך יצור הגלידה היה יקר, מסבך וקשה, לא היה מסגל הצבור הרחב להנות ממנה. כך היה עד שהמצאה מכונת הגלידה הראשונה.

